

Israël van God:
I've got you under My skin (4)

De verbonden
Twee belangrijkste soorten verbonden

De verbonden:

1. Onvoorwaardelijk verbond

-**Eenzijdig verbond: door God zelf gesloten; bij Zichzelf.**

-**Verbond van gunst: de mindere krijgt in elk geval de beloofde verbondszegen.**

-Met **Noach** (Gen.9:16): God belooft dat er nooit meer een zondvloed zal zijn.

-Met **Abraham** (Gen.15): God belooft het Beloofde Land incl Jeruzalem.

-Met **David** (2 Samuel 7): God belooft een eeuwige Erfgenaam op de troon van David (Psalm 132:11-12, Psalm 89). Yeshua is die Erfgenaam (Lucas 1:32-33, Jes.9:5-6, Heb.1:8, Hand.1:5-7). Zijn opstanding bewijst dat Hij blijft (Hand.2:24-32).

De verbonden:

1. Onvoorwaardelijk verbond

-Met **Yeshua** (Matt.26:26-28).

-Het Nieuwe Verbond (“berith chadasha”)

-Jer.31:31: “...Ik zal snijden ... een nieuw verbond.”

וְכָרַתִּי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה

-Matt.26:26-28: De discipelen namen de beker en dronken eruit: daarmee gingen zij het Nieuwe Verbond met Hem aan.

De verbonden:

1. Onvoorwaardelijk verbond

-**Beter verbond** met betere beloften (Heb.7:22, 8:6).

-**Heel Israël zal God kennen** en dienen (Jer.31:31-34, Eze.36:25-27, Heb.8:9-13, Joël 2:28-32, Zach.12:10-13, Opb.1:8, Eze.37 enz.)

-Het eerste, Mozaïsche, Verbond van de Sinai, **werkte niet goed.**

-Het nieuwe verbond, Yeshua's Verbond op Sion **belooft wat God altijd al voor ogen had met het eerste, Mozaïsche.**

De verbonden: 2. Voorwaardelijk verbond

-Tweezijdig; de mindere moet aan de verbondsvoorwaarden voldoen om de zegen te krijgen.

Met Israël en Mozes (middelaar).

“Mozaische Verbond”

Op de Sinaï gesloten

Na de Uittocht

Exodus 19-24

In de Tora liggen de verbondsafspraken vast, de voorwaarden.

Lev.26 / Deut.28

Tijdelijk: Heb.8:13

De Feesten

- **Leviticus 23** meeste complete overzicht

- **7 Feesten door God voorgeschreven:**

Wekelijks:

1. Sabbat (23:3).

Voorjaarsfeesten:

2. Pesach en Matzot (Ongezuurde Broden; 23:4-8).

3. Eerstelingen (Sefirat Ha'Omer; 23:9-15).

4. Sjavo'e'ot (Wekenfeest; Pinksteren; 23:16-22)

Najaarsfeesten:

5. Yom Ha'Sjofar (Dag van de Bezuin: 23:23-25).

6. Yom Kippoer (Verzoendag; 23:26-32; Lev.16).

7. Soekot (Loofhuttenfeest; 23:33-43).

De Feesten

-2 Feesten (niet door God voorgeschreven maar in de geschiedenis van Israël ontstaan):

1. Poerim (13^e -14^e Adar; maart; Esther 9)
2. Chanoeka

De Feesten

-Chanoeka

Lichtfeest; De Torah is het licht; Ps.119:105, Spr.6:23.

Oorsprong: 168 v.Chr.; de Opstand van de Makkabeeën leidde tot een ong. honderdjaar durende autonomie van Israël onder de dynastie van de Hasmoneeën (tot 63 v.Chr.) voordat de dynastie van de Herodianen de regie overnamen en Israël een vazalstaat werd onder Romeinse controle;

Opstand tegen de Seleuciden (nu Syriërs) vanwege het decreet van **Antiochus IV Epiphanes**, die een altaar van Baäl Hashamaïm (Zeus) op wilde richten in de Jeruzalem Tempel.

Een van de zonen van Makkabeüs, **Mattathias**, stak de overheidsdienaar die het kwam uitvoeren neer waarmee de opstand begon.

Dat gebeurde in Modeïn, een stad boven Jeruzalem.

De Feesten

-Chanoeka

De **Seleuciden** werden afgeslagen na een bloedige opstand van enkele jaren.

De Jeruzalem Tempel werd daarna opnieuw ingewijd.

Legende: de menora /kandelaar brandde 8 nachten lang terwijl er maar genoeg olie voor 1 nacht was;

Voorschriften voor de **kandelaar:** Ex.25:31-40, 26:35; 1Kon.7:49.

Met Chanoeka wordt een **9-armige kandelaber** gebruikt (ipv 7; de 9^e is de dienende kaars (**sjamash**) die de andere 8 aansteekt;

Waarom vieren de Joden chanoeka? Niet alleen om het licht van de wet. De brandende menora profeteert **Israels hoop:** Israël zal weer Gods licht zijn onder de volkeren (Jes.60:3). Is de **9^e kaars** die de andere 8 aansteekt een symbool van **Yeshua**, licht van de wereld? (Joh.8:12) En van ons, **de Kerk?**

De sabbat

Leviticus 23:2-3 ² Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: De feesttijden des HEREN, die gij zult uitroepen als heilige samenkomsten, zijn mijn feesttijden. ³ Zes dagen mag arbeid verricht worden, maar op de zevende dag zal er een volkomen sabbat zijn: een heilige samenkomst; generlei arbeid zult gij verrichten, het is een sabbat voor de HERE in al uw woonplaatsen.

Exodus 20:8-11 ⁸ Gedenk de sabbatdag, dat gij die heiligt; ⁹ zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; ¹⁰ maar de zevende dag is de sabbat van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, gij noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont. ¹¹ Want in zes dagen heeft de HERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende de HERE de sabbatdag en heiligde die.

De sabbat

Deuteronomium 5:13-15 ¹³ Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, ¹⁴ maar de zevende dag is de sabbat van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw rund, noch uw ezel, noch uw overige vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont, opdat uw dienstknecht en uw dienstmaagd rusten zoals gij; ¹⁵ want gij zult gedenken, dat gij dienstknechten in het land Egypte geweest zijt, en dat de HERE, uw God, u vandaar heeft uitgeleid met een sterke hand en met een uitgestrekte arm; daarom heeft u de HERE, uw God, geboden de sabbatdag te houden.

De sabbat

Genesis 2:2-3 ² Toen God op de zevende dag het werk voltooid had, dat Hij gemaakt had, rustte Hij op de zevende dag van al het werk, dat Hij gemaakt had. ³ En God zegende de zevende dag en heiligde die, omdat Hij daarop gerust heeft van al het werk, dat God scheppende tot stand had gebracht.

De sabbat

Vraag: Als wij bij Israël horen, moeten wij de Sabbat en Feesten van Israël houden?

Mogen wij het met Israël?

Waar zijn de zondag en christelijke feesten vandaan gekomen?

Historische situatie op een rijtje

-**Het christendom** van de eerste eeuwen was op zoek naar zelfidentiteit in een tijd waarin Joden zich tegen Yeshua bleven verzetten.

-**Handelingen** laat zien hoe de Joden telkens roet in het eten gooiden van de apostolische prediking en missionaire activiteiten. Verzet. Stefanus gestenigd. Vervolging. Paulus stopte zijn zending onder hen (Ha.18:6).

-**Latere kerkvaders** gefrustreerd: Tertullianus, Justinus de Martelaar, Chrysostomos, Ambrosius, Augustinus schreven en predikten allemaal negatief en tegen de Joden.

-Zij legden daarmee de basis voor het latere **antisemitisme**.

Historische situatie

-**De Romeinen** onderdrukten de christenen vanaf Nero (64 AD).

-**311 AD: Edict van Nicomedia** maakt een einde aan de systematische vervolging van christenen onder K.Diocletianus (303-310) en eerder; Tolerantie v/h christendom (K.Galerius).

-**313 AD: Edict van Milaan** legaliseerde het christendom en plaatste christenen en kerken onder wetsbescherming; Legalisatie het christendom (K.Constantijn).

Historische situatie

-**381 AD Keizer Theodosius** maakte van het christendom de officiële staatsgodsdienst v/h Romeinse Rijk.

-Vanaf dat moment begon de **kerstening van het Romeinse Rijk** (verchristelijking).

-Gevolg: Een **nominaal christendom** (velen alleen in naam gelovig, zonder veranderd hart).

-Opkomst **kloosterbeweging** (wie het echte geloof aanhingen en dieper wilden).

-De **verchristelijking van Romeinse feesten** verving de Hebreeuwse kalender van God, bijbelse feesten (Lev.23).

Historische situatie

-De Joden kwamen gaandeweg steeds meer in de **verdrukking** in een 'christelijk Romeins Rijk' waarin de kerkvaders en bisschoppen het steeds meer voor het zeggen kregen en veel invloed op de keizers hadden.

-Het latere "**Heilige Roomse Rijk**" (965 AD) waarin de Paus naast geestelijk gezag ook staatkundige autoriteit had, zou voor de Joden rampzalig uitpakken. Isabella van Spanje, bijvoorbeeld, dwong hen christen te worden (door de doop te ondergaan) of te vertrekken (1492 AD). Velen zijn in die dagen naar NL gevlucht, dat vaak een vrijhaven is geweest voor anders-/vrijdenkenden.

Historische situatie

-**Christelijk Europa** heeft nooit met het Joodse volk om kunnen gaan. De pogroms, het antisemitisme dat is aangevuurd door kerkvaders zoals Chrystostomos, Ambrosius, Augustinus, Luther, e.a., synagoge verbrandingen, enz., hebben diepe wonden geslagen in het Joodse hart. Het kruis dat Paulus eens predikte (1 Cor.1:23, Gal.3:1, 1 Cor.15) staat voor hen niet symbool voor Gods aanbod van verzoening, maar voor de agressie en gruwelen van de christelijke vijandschap.

Historische situatie

-Sommigen zien **Paulus als de grondlegger van het christendom** omdat Petrus vooral een bediening voor de besnedenen had en Paulus de volkeren inging met de fakkel van het evangelie (Gal.2:8). Maar dit had hij nooit voor ogen met zijn theologie over de Gemeente in zijn Efeziërsbrief. Hij heeft het willen voorkomen toen hij in Romeinen 11 waarschuwde tegen christelijke arrogantie. Paulus was bereid voor de Joden zelf weg van Christus te zijn en had voortdurend hartzeer (Rom.9:1-2).

Historische situatie

-443 AD: Bisschop Leo I van Rome had als eerste staatkundig gezag toen hij de Visigothen, Ostrogoten en Hunnen af kan weren toen zij Rome aanvielen.

-590 AD: Paus Gregorius hervormde de Kerk en markeert daarmee het einde van het tijdperk van de Vroege Kerk.

-800 AD: Paus Leo III kroonde Karel de Grote in de Kerstmis tot keizer en claimde daarmee staatkundig gezag.

-1200 AD: Paus Innocentius III was het toppunt van pauselijk gezag in de Middeleeuwen rond 1200 AD.

-1300 AD: Paus Bonifatius VIII direct na hem het dieptepunt.

Historische situatie

-**Tegelijkertijd**: Christenen zelf waren nog niet over hun eigen **geloofsstellingen** uit.

-**Onenigheid**: De kerkvaders lagen voortdurend met elkaar overhoop in stellingen en organisatie.

-**Oosterse en Westerse kerkvaders** hadden verschillende interpretaties van teksten en theologische standpunten. Met Origenes van Alexandrië in het oosten deed Griekse filosofie haar intrede in bijbelse theologie, en verving het Hebreeuws denken. De invloedrijke Tertullianus in het westen verzette zich ertegen: “Wat heeft Athene met Jeruzalem, de Academie (Plato) met de Kerk?!”

Historische situatie

- De **westerse bisschoppen** waren praktischer ingestelde doeners ('ora et labora': bid en werk) en hun kloosters werden weelderige paleizen omdat er overdag gewerkt werd en de rest van de tijd werd gebeden en gelezen.
- De oosterse bisschoppen** waren filosofische speculatieve denkers en brachten Griekse exacte, logische filosofie en Platonisch dualisme in Hebreeuwse theologie. De discussies gingen over de Drieëenheid, de twee naturen van Christus, enz. De bisschoppen stuurden spionnen naar elkaars samenkomsten om elkaars leer te bespionneren. Niet zelden werden bisschoppen geëxcommuniceerd op beschuldigingen van dwaalleer.

-**K.Constantijn** moest het 1^e concilie (**Nicea; 325 AD**) voorzitten vanwege de onenigheid tussen de bisschoppen.

-**7 Concilies** legden de belangrijkste geloofsbelijdenissen vast (orthodoxe consensus): Nicea (325), Constantinopel (381), Efeze (431), Chalcedon (451), Constantinopel (553), Constantinopel (680-681), Nicea (787).

-**1054 AD**: Scheuring tussen de Westers orthodoxe Kerk van Rome en de Oosters orthodoxe Kerk van Constantinopel (Istanboel; in de oudheid: Byzantium). Beiden claimden eeuwenlang de enige ware Kerk van Christus te zijn. De claim zelf is "self-defeating"? 😊 Vandaag de dag claimt Moskou het 3^e Jeruzalem te zijn, hoofdstad van 'de ware Kerk, de Oosters Orthodoxe Kerk'.

Historische situatie

-**325 AD Concilie van Nicea** legde de eerste geloofsbelijdenis vast.

-**321 AD K.Constantijn** bepaalde dat **de zondag** voor het Romeinse Rijk de officiële dag des Heren en rustdag zou zijn.

-Wij **weten niet zeker waarom** Constantijn dat deed: politieke motieven: alle godsdiensten bij elkaar te krijgen? Niet kwaadwillend maar uit onkunde? Uit frustratie om het verzet van de Joden?

-Hij **ging zelf** al langer op **zondagochtend** naar zijn eigen ingerichte gebedsruimte om zich in Gods Woord te verdiepen (vgl. Eusebius van Caesarea, ong.260-340 AD)

Historische situatie

-De **Apostolische Vaders**: Al eerder was de zondag een dag van de samenkomst maar de Apostolische Vaders waren niet uitgesproken tegen de sabbat.

-De **Apostolische Vaders** waren voorlopers op de **Vroege Vaders**, mensen van wie we de naam niet allemaal kennen maar die een apostel hadden gekend van dichtbij: Martelaarschap van Polycarpus, Didache, Epistel van Barnabas, e.a.

Historische situatie

-**Epistel van Barnabas 15:8-9** (ong. **70-132 AD** geschreven), claimt: “...Ik (God) zal van de **8^e dag** een nieuw begin maken, dat is, het begin van een andere wereld. Waarom, ook, wij de 8^e dag met blijdschap houden, **de dag ook waarop Jezus uit de dood is opgestaan**. En nadat Hij verschenen is, is Hij naar de hemelen opgevaren”.

Historische situatie

-**Overigens**, het epistel van Barnabas is nooit door Barnabas geschreven maar door iemand die zijn naam leende om er gezag mee te krijgen.

-**Voorts**, het directe vers na 15:9, **16:1**: “de ellendige Joden, dwalend in error, vertrouwden niet op God Zelf maar in de Tempel als zijnde het huis van God.”

-Hier al klinkt een uiting van frustratie? Dat zou alleen maar erger worden.

Historische situatie

-Ignatius van Antiochië (ong.50-117 AD) “aan de Magnesiers” (Magnesia aan de Meander, bij Efeze).

-**9:3-4** Hou de Sabbat op een **geestelijke** manier, je verblijdend in meditatie van de wet, niet de ontspanning van je lichaam... En laat, na het houden van de Sabbat, iedere vriend van Christus **de Dag van de Here als een festival** vieren, de **opstandingsdag**, de **koningin en hoofd van alle dagen van de week**.

Historische situatie

-9:1 van een andere van de 7 epistels van Ignatius: Als, daarom, degenen die grootgebracht zijn in de aloude orde van dingen in het bezit van een nieuwe hoop zijn gekomen, **de Sabbat niet langer houdende, maar in gehoorzaamheid levende aan de Dag van de Here**, waarop ons leven opnieuw is ontsprongen en door Zijn dood...

Historische situatie

- Met Constantijns bepaling begon een duidelijke **afscheiding** v/d Hebreeuwse wortels.
- Vanaf toen "**Jodendom**" en "**Christendom**" als twee aparte godsdiensten die op gespannen voet kwamen te staan.
- Toch vandaag:** Sinds de holocaust en oprichting van de Staat Israël (1948) en herovering van Jeruzalem (1967) maken velen aliyah. (Lucas 21:24!)
- Er is **sinds de jaren 70** een Messiaanse opwekking gaande.
- De blindheid van zowel Israël als de kerk over Israël gaat weg.

De sabbat: Enkele gedachten

-De sabbat werd voor het eerst **een gebod** in Exodus 20 (Tien Geboden).

-**Vóór Mozes** zien wij **geen van de rechtvaardigen** (Abel, Henoeh, Noach, Abraham e.a.) de sabbat vieren terwijl zij wel geloofsmannen worden genoemd (Gen.15:6, Heb.11).

-Het sabbatsgebod werd **aan Israël** gegeven onder het **Mozaische Verbond** (Ex.20:7-8).

-**Ex.31:16:** ¹⁶ De Israëlieten zullen de sabbat onderhouden, door de sabbat te vieren, zij en hun nageslacht, als een **altoosdurend verbond**.

De sabbat: Enkele gedachten

-Dat Mozaïsche verbond was **tijdelijk en voorwaardelijk** tot Yeshua het Nieuwe **onvoorwaardelijke** Verbond instelde (Heb.8:9-13, Matt.26:26-28) **en ook heidenen** erbij betrok (Hand.13-28, Rom.15:8-11).

-Jezus **herhaalde alle geboden van de Tien**, maar het sabbatsgebod niet: Was dat omdat het gewoon een vanzelfsprekendheid was dat Hij de sabbat vierde en Zijn volgelingen dat zouden doen?

-Hij gaf er een verdere invulling aan: Hij predikte en demonstreerde het Koninkrijk der hemelen op de sabbat.

De sabbat: Enkele gedachten

-Gelovigen in Yeshua uit de volkeren zijn **niet op Israël geënt** maar op hun edele stam (Rom.11:16-21).

-Tussen de Israëlieten in, als **wilde takken tussen edele** (vers 17).

-**Wat is de stam?:** De **beloften** aan de vaders?, de vaders zelf, de geloofsgemeenschap van Israël (Heb.11)?

-**Wie is de wortel?: Jezus**, de Wortel van Isai; “Eer Abraham was ben Ik” (Jes.11:10, Joh.8:56-58, Rom.15:12, Opb.22:16).

De sabbat: Enkele gedachten

-**Maar**, als je het **sabbatsgebod afschaft** omdat je geen deel van het Mozaïsche Verbond bent, wat doe je dan met de **andere 9 geboden?**

-Schaf je die dan ook af?

-Kun je, omdat de genade van Christus er is, uit je schoonmoeders geldpot gappen? 😊

-**"Christus is het einde (telos: einddoel) van de wet"** (Rom.10:4), maar kun je dan wetteloos worden? (Matt.7:23, 24:12).

De sabbat: Enkele gedachten

-Twee **uitersten**: wettisch of wetteloos?

-**Het NT zegt**: 'Je hang naar de wet van buiten verlost je niet van je zondige drang (je natuur) van binnen'.

-**Romeinen 7: Paulus schreef dat en bewees dat**: hij was "naar de gerechtigheid van de wet genomen onberispelijk" (Fil.3:6), maar toch vervolgde Hij Christus en Zijn Gemeente (Hand.7, 9:4, 26:14, 22:7) en zag hij in zijn innerlijke natuur een wet tegen dat van zijn door God gegrepen verstand (Rom.7:22), van zonde en dood (Rom.8:1-2).

De sabbat: Enkele gedachten

- Als in de **spiegel** kijken: de spiegel is de wet waardoor je ziet dat je gezicht vuil is (Jak.1:23, Rom.3:20).
- Maar **de spiegel**, de wet, **kan je gezicht niet reinigen**, daar heb je **water** voor nodig.
- + Hoewel de wet geestelijk, goed, heilig, rechtvaardig is, kan **Jezus alleen** je echt verlossen van je oude natuur (Rom.7:15, 7:12, Rom.7:25, Rom.8:22).

De sabbat: Enkele gedachten

- Waar God op uit is is **je hart** (Jes.29:13, Matt.15:8)!
- Als je hart van Hem is, is **alles** van Hem (Spr.4:23).
- Hij verandert je **innerlijke** neigingen (Rom.7:15-16; 12:1-2, e.a.)
- Je **wil** de verkeerde dingen niet meer doen (Eze.36:25-27, Rom.7:15-20, 7:22, 26).

De sabbat: Enkele gedachten

- **Een nieuw gebod van Jezus:** “dat jullie elkaar liefhebben zoals Ik jullie heb liefgehad” (Joh.13:34-35)
- Jezus gaf Zijn leven voor ons.
- Het nieuwe gebod gaat **verder** dan het eerdere en het blijkt in onze **relaties**; de **gouden regel**: zelfs van je vijanden houden zoals Jezus van ons hield toen wij nog zondaars waren (Rom.5:8, 10)
- Onvoorwaardelijke liefde (1 Cor.13).
- Zelfopofferende liefde: recht doen en je vijanden zegenen (Bergrede!).

De sabbat: Onderscheid

- Er lijkt een **onderscheid** tussen Joden en niet-Joden in de NT-gemeente in de apostolische eeuw.
- Hand.15**: Debat rond Mozaïsche wetgeving voor de heidenen in de Apostolische Raad (Hand.15).
- De **Raad** besloot de heidenen niks op te leggen omdat de Joden zelf altijd al moeite hadden met Mozes' te gehoorzamen (15:10).
- De heidenen waren **vrij**, behalve van afgoderij, hoererij, bloedvergieten, en bloed in vlees (Hand.15:19-20, 21:25).

De sabbat: Onderscheid

-**Maar daar bleef het niet bij: Wie dat wilden** mochten en konden zich in de Mozaïsche Wet verdiepen:

-**Hand. 15:21** ²¹ Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke sabbat in de synagogen wordt voorgelezen.

-Het was voor hen mogelijk om op de sabbat naar de **synagoge** te gaan en (vrijwillig) in de andere dingen te verdiepen.

De sabbat: Opwekking in Jeruzalem

-Vanaf de **steniging van Stefanus** in Hand.7 kwam er een zware **vervolging** van de eerste gelovigen in Jeruzalem en omstreken, die zich dan ook **verspreidden en overal gemeenten stichten**, oa. in Antiochië, wat het hoofdkwartier van de zending naar de volkeren zou worden (Hand.13-28).

-Echter, wanneer Paulus van zijn 3^e zendingsreis (18:23-21:17) terugkeert in Jeruzalem, blijkt dat er **opwekking** gaande was onder de Joden daar...

De sabbat: Opwekking in Jeruzalem

-**Hand.21:19-21** ¹⁹ En toen hij (Paulus) hen (broeders in Jeruzalem) begroet had, verhaalde hij in bijzonderheden, wat God onder de heidenen door zijn dienst had verricht. ²⁰ En zij loófdén God, toen zij dit hoorden, en zeiden tot hem: Gij ziet, broeder, **hoevele duizenden er onder de Joden gelovig zijn geworden** en **allen zijn zij ijveraars voor de wet; ...**

-**Duizenden:** Grieks: πόσαι μυριάδες “vele tienduizenden”

De sabbat: Opwekking in Jeruzalem

²¹ ... nu heeft men hun van u verteld, dat gij **alle Joden** onder de heidenen afval van Mozes leert, door te zeggen, dat zij hun kinderen niet behoeven te besnijden, noch naar de gebruiken te leven. ²² Wat is dan het geval? Zij zullen stellig horen, dat gij aangekomen zijt. ²³ Doe daarom wat wij u zeggen: Er zijn vier mannen bij ons, die een gelofte op zich genomen hebben; ²⁴ neem hen mede, heilig u met hen en draag de kosten voor hen, opdat zij hun hoofd kunnen laten scheren; dan zullen allen bemerken, dat van alles, wat men hun van u verteld heeft, niets waar is, maar dat **gij ook zelf medegaat in de onderhouding van de wet...**

De sabbat: Opwekking in Jeruzalem

²⁵ ...Maar **inzake de heidenen**, die tot het geloof gekomen zijn, hebben wij als ons oordeel geschreven, dat zij zich hebben te wachten voor wat de afgoden geofferd is, voor bloed, voor het verstikte en voor hoererij.

Er waren dus **Messiaanse Joden** die zich aan de Wet hielden, ervoor **ijverden**, maar gelovigen uit de heidenen waren vrij behalve de 4 voorwaarden (Hand.21:20-21, 25).

Maar ook: Tegelijkertijd mocht je je als Messiaanse niet-Jood verdiepen in de Hebreeuwse diepten en een, wat ik noem, **Messiaanse Jodengenoot** zijn (Hand.15:21).

De sabbat vieren?

In de NT-gemeente was de sabbat geen wet maar er was wel een welkom (die te vieren).

Dat gaat niet over je behoud, rechtvaardiging bij God, want die is door Christus in Wie genade werkt door geloof (Efz.2:6-8, Gen.15:6, Hab.2:4, Rom.4:3, Gal.3:6).

Contrast in de Tenach: Mozes had de Wet maar mocht het land niet in vanwege zijn ongeloof (Num.20:12), Abraham had de Wet niet die pas met Mozes kwam, maar hield zich eraan door in geloof te wandelen (Gen.26:5).

De sabbat: Uitgangspunten

- "Niet oordelen"

- **Col.2:16-17:** ¹⁶ Laat dan niemand u blijven oordelen inzake eten en drinken of op het stuk van een feestdag, nieuwe maan of sabbat, ¹⁷ dingen, die een schaduw zijn van hetgeen komen moest, terwijl de werkelijkheid van Christus is.

De sabbat: Uitgangspunten

- Paulus schreef** de Colossenzen omdat zij ondanks dat zij Christus hadden leren kennen hun volheid, vervulling, acceptatie alsnog zochten in religieuze zelfkastijding, ceremoniële vieringen, bepaalde dagen, e.d.
- Paulus wees hen erop dat **Christus hun Volheid** is (2:9-10).
- Ook Joden vieren de sabbat niet om Gods volk te worden maar omdat zij het zijn (ds. Henk Poot, Cvl website).

De sabbat: Uitgangspunten

-**Gal.4:9-10:** ⁹ Nu gij echter God hebt leren kennen, ja, meer nog, door God gekend zijt, hoe kunt gij thans terugkeren tot die zwakke en armelijke wereldgeesten, waaraan gij u weder van meet aan dienstbaar wilt maken? ¹⁰ Dagen, maanden, vaste tijden en jaren neemt gij waar.

-Paulus' argument aan de Galaten is niet dat zij die tijden niet mochten vieren, maar dat zij in Christus alles al hebben.

-Er is niks méér nodig dan Hem te kennen.

De sabbat: Uitgangspunten

-Hij liet voor de feesttijden juist **ruimte**:

-Rom.14:5-6: ⁵ Deze stelt de ene dag boven de andere, gene stelt ze alle gelijk. Ieder zij voor zijn eigen besef ten volle overtuigd. ⁶ Wie aan een bepaalde dag hecht, doet het om de Here, en wie eet, doet het om de Here, want hij dankt God; en wie niet eet, laat het na om de Here en ook hij dankt God.

-Zie je Yeshua in de Feesten? Dat is reden ze te vieren!

De sabbat: Uitgangspunten

- "Aanvaard elkaar"

- **Rom.15:7** ⁷ Daarom, aanvaardt elkander, zoals ook Christus ons aanvaard heeft tot heerlijkheid Gods.

- Hij sluit zijn betoog over de relatie Joden en niet-Joden in de ene Christus af met proslambano (-mai).

- **προσλαμβάνω**: "aanvaarden", meer dan tolereren echt "ontvangen in je huis" (je leven), "langs zij ontvangen".

Zoals Jezus bij ons langs zij kwam en ontving.

De sabbat: Uitgangspunten

- "Geen aanstoot of ergernis geven, rekening houden met elkaar"

- **Rom.14:13-17:** ¹³ Laten wij dan niet langer elkander oordelen, maar komt liever tot dit oordeel: uw broeder geen aanstoot of ergernis te geven. ¹⁴ Ik weet en ben overtuigd in de Here Jezus, dat niets uit zichzelf onrein is; alleen voor hem, die iets onrein acht, is het onrein.

De sabbat: Uitgangspunten

- "Bij je eigen geweten gaan"

- **Rom.14:5-6:** ⁵ Deze stelt de ene dag boven de andere, gene stelt ze alle gelijk. *Ieder zij voor zijn eigen besef ten volle overtuigd.* ⁶ Wie aan een bepaalde dag hecht, doet het om de Here, en wie eet, doet het om de Here, want hij dankt God; en wie niet eet, laat het na om de Here en ook hij dankt God.

De sabbat: Uitgangspunten

- Met Christus is er **volheid** gekomen (Col.2:9-10; Gal.4:4).
- Jezus **genas op de sabbat**, en zei: “Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook” (Joh.5:17)
- Wij – gelovigen uit de volkeren - zijn **kinderen van Abraham**, nergens kinderen van Mozes genoemd (Rom.4, Gal.3-4): geloof, niet wet.
- Wij zijn uit Jezus uit **Juda**, niet uit Mozes en **Levi** (Opb.4-5, Gen.49:21).

A nighttime photograph of Jerusalem, featuring the Dome of the Rock with its golden dome illuminated. The city lights and the starry night sky are visible in the background. A red arrow graphic points to the right on the left side of the image.

De sabbat

Vraag: Kwam de NT-gemeente overal op zaterdag (sabbat) samen of op zondag?

Er zijn argumenten voor beide.

De sabbat: Toepassingen en teksten

-**Handelingen 20:7:** ⁷ En toen wij **op de eerste dag der week** samengekomen waren om brood te breken, hield Paulus een toespraak tot hen en, daar hij van plan was de volgende dag te vertrekken, zette hij zijn rede voort tot middernacht.

-Paulus is met zijn team in Troas op zijn 3^e zendingsreis (18:23-21:17)

-Was die "middernacht" nou op zaterdag en vertrok Paulus op zondagochtend of op zondag en vertrok hij op maandagochtend?

De sabbat: Toepassingen en teksten

-Argument voor zondag.

(a) Ze zijn in **Troas** (20:5-6): **buiten Israël**, op hun zendingsreis onder de **niet-Joden**.

(b) **Lucas, een Griek** die Handelingen schreef, rekende wellicht niet naar **Joodse dagtellingen** en ook niet in deze Hellenistische stad.

(c) Maar als ze op **zondagochtend** samenkwamen (zoals wij), dan zou dat betekenen dat Paulus wel **erg lang** predikte...

De sabbat: Toepassingen en teksten

Argument voor zaterdagavond

(a) Op zaterdagavond zou heel goed kunnen omdat Paulus als **rechte Jood** de sabbat vierde.

(b) Misschien dat er in de **synagoge een samenkomst** was waar Paulus overdag naartoe was geweest om besprekingen te houden (vgl. 18:4).

(c) Maar misschien ook niet: Paulus wendde zich na 18:4 alleen nog tot de heidenen.

De sabbat: Toepassingen en teksten

(d) Het was een **gewoonte** geworden om 's-avonds samen te komen na de sabbat (en doordeweeks) voor het breken van het brood en de opstanding te gedenken. Sommige bronnen vertellen zondagochtend voor werktijd.

(e) **Eutychus** wordt dan opgewekt nadat hij van de vensterbank viel op de dag van de opstanding van Jezus (20:9-10).

(f) Iedere keer dat het NT de dag vertelt van de opstanding, dan is het op de **1^e dag van de week** (Matt.28:1, 9, 10; Marcus 16:9, Lucas 24:1, 13, 15; Joh.20:19, 26).

De sabbat: Toepassingen en teksten

(g) Zondag: de dag van de **opstanding**! Hij rustte in het graf op de sabbat.

(h) Vierde de NT-gemeente door op zaterdag avond of zondag, op de 1^e dag van de week, samen te komen **de nieuwe schepping** in de opgestane Christus?

(i) Of: de **gelovigen uit de heidenen** kwamen overal op zondag samen, **en de Messiaanse Joden** in Jeruzalem en omstreken **op de sabbat** (Hand.21)?

De sabbat: Toepassingen en teksten

- De sabbat werd door de Raad in Handelingen 15 **niet opgelegd aan de heidenen.**
- Het was bovendien **een verbond** tussen God en Israël (Ex.31:16) en een kenmerk van Israël naast de besnijdenis.
- De zondag werd pas in **321 AD** door K.Constantijn ingesteld als officiële rustdag.

De sabbat: Toepassingen en teksten

-1 Cor.16:2: “... wat de inzameling betreft ... elke eerste dag der week legge ieder uwer naar vermogen thuis iets weg, ...”

Dit kan op zaterdagavond zijn geweest (Joodse dagtelling begint in de avond).

Maar het was in het Griekse Corinthe. Zouden zij de dag Joods rekenen? Wellicht dat ze op zondag samenkwamen en hun collecte meenamen.

De sabbat: Toepassingen en teksten

-**Openbaring 1:10:** ¹⁰ Ik kwam in vervoering des geestes **op de dag des Heren**, en ik hoorde achter mij een luide stem, als van een bazuin, ...

- Jezus verscheen aan Johannes op de “dag des Heren”.
- Dag van de opstanding?
- Zondag?

De sabbat: Enkele gedachten

- We lezen in het NT eigenlijk **geen expliciete vermeldingen** dat de sabbat nog steeds en ook voor gelovigen uit de volkeren de rustdag is. Het NT **zwijgt** erover.
- We lezen wel van **vermeldingen** naar "de eerste dag van de week".
- De NT-gemeente **buiten Israël** zou heel goed niet op de sabbat samen zijn gekomen maar op zondag. Binnen Israël wel op de sabbat (Hand.21:20-21).
- Heidenen konden **zich verdiepen** in de tradities van Israël op de sabbat (Hand.15:21).

De sabbat: Enkele gedachten

-Vrijheid

-Gelovigen in Christus zijn **niet verplicht** zich aan de Mozaische Wet te houden (Hand.15/21).

-Zij zijn **vrij** (Col.2:16, Rom.14:5-6, Gal.4:1-26, 2:19, 6:14).

-Maar: **Als je vrij bent, ben je ook vrij om de sabbat wel te vieren.** 😊

-Het is **geen kwestie van wet maar van relatie** met Israël.

-**God zelf rustte** op de 7^e dag, de sabbat (Gen.2:2).

De sabbat: Inhoudelijk

-1^e **Feest** dat God voorschrijft in Lev.23:3.

-Hebreeuws: “moadaï”, “gezette tijden”

הם מועדי

-Grieks (**Septuagint**): **εἰσιν ἑορταί μου**:

-Vertaald met “**Feesten**”: Leidse, Lutherse, NBG, Willibrord, ESV, NIV, KJV, NIRV, New Jerusalem Bible (“**festivals**”).

-**Feest!** 😊

-**Vrolijkheid, geen vrees** (Heb.12:22-23). 😊

-Jes.58:13-14 “sabbat een **verlustiging**” (2x).

De sabbat: 4 R's...

(1) Rust

-**Gods eigen rustritme** aanhouden.

-Sabbat: "rusten" in Genesis 2:2

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְכַל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה

-Je leven **inrichten rond rust** zoals God doet.

-Er is een **rustcyclus**: de Hebreeuwse dag begint in de avond (met rust); om de 6 dagen een 7^e rustdag.

-**God wil je rustpunt zijn** (alles neerleggen)

-**Sabbatscyclus**: voor het land zelf, de slaaf vrijgelaten, schulden vrij gemaakt (Lev.25:1-7, Deut.15:1-11, Ex.23:10-12).

-**Jubeljaar**: 7x7 jaar, daarna alles vrijgezet.

De sabbat: 4 R's...

(2) Reflectie

- **Ex.20:8-11**: Blijkt in Israël terug op de schepping.
- God is de **Maker** van alles. De **Bron. Hij voorziet.**
Psalm 121:2: עֹשֶׂה
“Makende is”: God is nog steeds bezig en betrokken.
- **Gen.2:2**: God keek terug naar wat Hij gemaakt had en was er verrukt over (“het was zeer goed”).
- Hij is ook **met jou** bezig, en is er verrukt over.
- “Hij die in jou een goed werk begonnen is, zal het ten einde toe afmaken” (Fil.1:6).
- Moment om naar jouw week terug te kijken.

De sabbat: 4 R's...

(3) Remember (jouw redding)

-**Deut.5:12-15:** ¹⁵ want gij zult gedenken, dat gij dienstknechten in het land Egypte geweest zijt, en dat de HERE, uw God, u vandaar heeft uitgeleid met een sterke hand en met een uitgestrekte arm; daarom heeft u de HERE, uw God, geboden de sabbatdag te houden.

-Blijkt in Israël terug op de **bevrijding en Uittocht**.

-**Terugkijken naar je eigen redding uit jouw Egypte**, weg onder **jouw Farao**: dankbaarheid, worship.

De sabbat: 4 R's...

(4) Reveil

- Marcus 2:28** Jezus is de Heer van de Sabbat.
- De Sabbat profeteert Zijn komst** Die alles heelmaakt. Hij genas, bevrijdde, herstelde mensen en deed dat **expliciet op de sabbat** omdat die een profetische boodschap predikt (Lucas 13:16, Matt.12:1-23, Joh.5:1-18, e.a.).
- Hij stond op uit de dood **na de sabbat**: er is een nieuw begin met Jezus (Matt.28:1, Lucas 23:56)

De sabbat: Inhoudelijk

-(4) Reveil

-Het **herstel** van alle dingen komt (Hand.3:19-21, Opb.20-22).

-De schepping zal worden **bevrijd** (Rom.8:21-23).

-Met Hem is een **nieuw begin** (2 Cor.5:17-21).

-**"Een dag van gein"** (E.v.d.Poll; Jiddisch/Hebr. "genade").

-Voorstel: Sabbat (rustdag) én zondag (samenkomst).

De sabbat:

Hoe kun je het vieren? 6 B's...

- Bijeenkomst:** Een Love Feast!
- Borreltje** 😊 Hef het glas: wijn symboliseert Gods zegeningen. Hij voorziet.
- Breek brood:** brood symboliseert Gods oogst (letterlijk en geestelijk); samen eten en Avondmaal (Nieuwe Verbond vieren).
- Blessing:** zegen elkaar; je vrouw; je kinderen.
- Bijbel open.**
- Bezing God:** worship wie Hij is.

De sabbat: Hoe ik het neem: apocalyptisch

- Ik neem de sabbat profetisch/**apocalyptisch**, vanuit de Joodse eschatologie.
- Ik kijk **terug** maar vooral ook **vooruit**.
- Apocalyptisch**: de sabbat profeteert de komende nieuwe wereld.

De sabbat: Hoe ik het neem: apocalyptisch

Genesis 1:1

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

- Let op de aleph in het rood: א
- Van aleph komen “aluph” (Hoofd/Heerser: de ene God) en “eleph” (1000).
- Van de 7 woorden in Gen.1:1 is **de aleph** in 6 aanwezig (behalve in **ha'shamayim**, “de hemelen”).
- De 6 woorden met de aleph (rood) staan in Joodse eschatologie (eindtijdleer) voor 6000 jaar bestaan van de aarde voordat de Messias komt en het Vrederijk sticht van 1000 jaar (finale sabbat, wanneer alles tot rust komt, God klaar is; Heb.4:8-10, Jes.9:5).

De sabbat: Hoe ik het neem: apocalyptisch

Genesis 1:1

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

Van rechts naar links:

(1) In de **eerste twee woorden** is de aleph de **derde** letter: het staat voor de **verborgen God**: vanaf de schepping **2000 jaar** tot aan Abraham (God die Zich niet specifiek laat zien).

(2) In de volgende twee woorden te beginnen met Elohim is de Aleph de **eerste** letter: dat staat voor de **geopenbaarde God**: vanaf Abraham zo'n 2000 jaar t/m Christus).

De sabbat: Hoe ik het neem: apocalyptisch

Genesis 1:1

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

(3) Daarna is de aleph de **middelste** letter van de laatste twee woorden, **na ha'shamayim** (groen): **balans tussen verborgen en geopenbaarde God**: =de voorbereidingstijd voor de komst van de Joodse Messias: Hij komt).

(4) Idee: De 7^e 1000 jaar is het Messiaanse Vrederijk met de komst van de Messias wanneer het Koninkrijk der hemelen naar beneden komt (zie Opb.20:4-6, Eze.40-48 enz.).

De sabbat:

Hoe ik het neem: apocalyptisch

-Christus is de **ware Sabbat**, de **Vredevorst** die ware rust brengt en zei: Kom tot Mij (Matt.11:28-29).

-De **finale en totale sabbat is het Messiaanse Vrederijk dat Hij meebrengt**, wanneer de Vredevorst niet alleen ons innerlijk heeft genomen (Rom.5:1-2, 2 Cor.5:17-21, Hand.3:19-25 e.a.) maar Zelf lijfelijk naar beneden komt en Zijn Rijk vestigt wereldwijd wanneer Hij de Troon van David in een verheerlijkt Jeruzalem bestijgt (Lucas 1:32-33, Jes.9:5-6).

-**Het evangelie** is het Goede Nieuws van dat komende Koninkrijk der hemelen (Matt.3:2, 4:17, 10:1-6; Hij is de Koning: Luc.17:21; Uw Koninkrijk kome: Lucas 11:2, etc.)

De sabbat: Hoe ik het neem: apocalyptisch

-**Hij komt:** Daniel 7:13-14, Matt.24:31, Jes.9:5-6, Opb.19:11-20:6, e.a.

-Er is dus **nog een rust** om in te gaan (Heb.4): einde aan alle oorlog en conflict, vijandschap, gebrokenheid, etc. (Jes.11, Micha 4, Efz.1:10)

-Ik steek op vrijdagavond **een kaars** aan met die apocalyptische verwachting: de wederoprichting van alle dingen inclusief Jeruzalem/Israël (Hand.3:21).